

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

тваринами не відображає сучасного стану розвитку суспільних відносин та не забезпечує належний захист. Крім того, зумовлює неоднозначність правозастосування. Саме тому, ми вважаємо, що особливу увагу потрібно звернути на: поняття жорстокості, протиправності; ввести кримінальну відповідальність за фото, відеозймку та догхантерство, а також встановити кримінальну відповідальність за жорстоке поводження з будь-якими тваринами, а не лише безхребетними.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ascione F. R., Arkov P. Childhood Abuse, Domestic Violence, and Animal Abuse. West Lafayette: Purdue University Press, 1999. 500 p.
2. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21 лютого 2006 р. № 3447-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>.
3. Всесвітня декларація прав тварин від 10 грудня 1948 р. URL: <http://www.declarationofar.org/textSign.php>.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАРУГИ НАД МОГИЛОЮ

Савицька І. В.

*Студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Янішевська К. Д.

*к. ю. н., доцент, ст. викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

На сьогодні в Україні все більш поширеним явищем стає зростання насильства та жорстокості в суспільстві, що прямо впливає на порушення громадського порядку та спокою, а також на формування загальних настроїв серед населення. До таких аморальних вчинків, які зустрічаються все частіше, відноситься таке кримінальне правопорушення, як наруга над могилою, здійснення якої є досить поширеним явищем по всій території держави.

Звертаючись до статичних даних, можна прослідкувати достатньо високий рівень даних кримінальних правопорушень. У період з січня по грудень 2018 року злочинів, кваліфікованих за статтею 297 КК України було обліковано 2030 випадків, у 2019 за такий самий період – 1085. Дійсно за останній рік, кількість випадків знизилась майже вдвічі, однак це не скасовує того факту, що з 2014 року такі показники тільки зростали [2]. Кримінальний кодекс України у статті 297 передбачає кримінальну відповідальність за

такі дії, як наруга над могилою, іншим місцем поховання, над трупом або урною з прахом покійного, а також викрадення предметів, що знаходяться в місці поховання або на трупі [1].

«Наруга» як одна з форм вчинення вандалізму є досить широким і ємним поняттям, що може включати в себе різні за характером дії, що спрямовані на широке коло об'єктів. Водночас з негативного боку слід відзначити той факт, що натеper кримінально караними визнаються лише ті дії, які містять ознаки вчинення наруги над обмеженим колом об'єктів, як приклад, «над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого» (ст. 297 ККУ). При цьому законодавцем не надано виключного визначення наруги, а тільки перераховано об'єкти (предмети), на які її спрямовано, а також способи, якими вона вчиняється. Не дає відповіді на це питання також і Закон України «Про поховання та похоронну справу», в статті 2 якого перераховано можливі способи вчинення наруги над могилою, іншим місцем поховання, а також наруги над тілом (останками, прахом) померлого, однак сам зміст терміну «наруга» не розкрито. Зокрема, його визначають: як «будь-які дії, що ображають пам'ять померлих»; «образливе ставлення, грубе знуцання, демонстрація зневаги до місця поховання чи праху покійного» тощо [3, с. 77-78].

Такий злочин багатьма науковцями вважається одним із найпоширеніших випадків серед посягань на суспільну моральність, який породжує агресивну поведінку з потерпілої сторони. Та якщо більш детально розглянути причини таких діянь, то їх прямо можна пов'язати із ситуацією в державі стосовно усіх сфер суспільного життя. Серед детермінант такого явища виокремлюють: складу економічну ситуацію в країні; поширеність алкоголізму і наркоманії серед населення; високий рівень латентності злочину через відсутність належного реагування; недоліки в організації місць поховання; пропаганда таких дій деякими субкультурами; зниження духовного та морального рівня розвитку людей; розповсюдження та впровадження «нормальності» насильства і жорстокості; недоліки у виховній роботі дітей та підлітків у сім'ях та виховних закладах тощо [4, с. 516].

На нашу думку, найбільш впливовими є перші три причини, які повністю характеризують характер відповідної злочинності. Найчастіше суб'єкт здійснює подібні дії з корисливих мотивів. Як приклад, це викрадення огорож або інших металевих речей з могили, які потім можна здати в пунктах прийому металу, заробляючи таким чином собі на життя [5]. Окрім того, такі дії частіше вчиняються особами, які вже несли кримінальну відповідальність, частіше за крадіжки. Такі дії цілком можна пояснити невідповідністю особи до життя після повернення із місць позбавлення волі. У таких випадках вони просто йдуть шляхом меншого супротиву, вдаючись до тих дій, які вони вчиняли раніше. Тобто у

даному випадку наруга над могилою проявляється у її фактичному порушенні з метою викрадення окремих речей, для власного збагачення.

Як виключення, даний вид злочину також вчинявся особами, на яких було покладено обов'язок стосовно охорони або санітарного підтримання стану кладовища та окремих місць поховання. Тобто особа з самого початку володіла інформацією про наявність та кількість таких місць поховання, що обладнані металевими огорожами, залізобетонними меморіальними плитами та іншими предметами, що вироблені із чорного або кольорового металу, а також знали про те, які з місць поховання давно не відвідувалися родичами похованих [6, с. 132].

Окрім того, важливим у даному випадку є питання доступу до Інтернет-простору і його розумного контролю (зокрема, соціальні мережі, інтернет-ігри з жорстоким або насильницьким наповненням), а також питання показу фільмів із детальними сценами вбивств, жорстокості, сексуальної розпусти, аморальними діями стосовно суспільства та іншими діями, які прививають суспільству думку про буденність таких дій, що зводить їх до повсякденної норми. Особливо це стосується підлітків, які не маючи повністю стійку та сформовану психіку, сприймають таку скривлену реальність як загальні речі, що в результаті проявляється в їх жорстокості серед однолітків та стосовно тих, хто слабше них: молодші діти, тварини тощо. Такі дії фактично впливають на процес деформування суспільної моралі та стають одним із факторів, чому люди вчиняють наругу над могилою.

Важливим у дослідженні злочину у вигляді наруги над могилою є не тільки його причини та передумови, але й вивчення особи злочинця та його психологічного портрета, який сформовано на фоні конкретних подій та ситуацій і фактично приводять суб'єкта до вчинення таких дій. Так, відповідно до судової практики, суб'єктами злочину за статтею 297 КК України виступають особи з аномальними психічними відхиленнями, без постійного місця проживання або дорослі з корисних мотивів, родичі з особистих мотивів і група неповнолітніх. Саме підлітки найчастіше вчиняють наругу над могилами внаслідок інтересу або задля того, щоб продемонструвати оточенню свою хоробрість, байдужість до закону та релігії, а також через належність до певних субкультур (наприклад, готів). Їх бажання бути кращими у своїй віковій групі іноді змушують їх вдаватися до подібних дій. Вони це сприймають як забавки, не турбуються про наслідки та не вважають це проблемою як такою [4, с. 517].

Якщо ж наругу над могилою вчиняють особи, що сповідають різні нетрадиційні релігії чи мають неонацистські переконання, то таким діям притаманна певна специфіка. Їм властиві ознаки расового або релігійного протистояння; свою присутність показують через характерні малюнки на надгробних плитах та парканах та залишеними після себе

слідами (наприклад, сліди крові у випадках жертвоприношення). Такі дії є максимально скерованими та продуманими. Особи, як правило, вчиняють такі дії групами та протягом тривалого часу підбирають та аналізують місце, де можна вчинити сплановане. Тому вони гарно орієнтуються на території кладовищ, знають якісь потаємні ходи або ж мають спеціальне місце, куди під час підготовки приносять необхідні атрибути.

Виходячи з вищенаведеного, кримінологічний портрет злочинця передбачає досить типовий вік від 16 до 40 років, наявність неповної середньої освіти або закінченої середньої освіти. Набагато рідше це середня спеціальна освіта, із чого випливає відсутність певного роду занять та джерела постійних доходів. Частіше суб'єкти такого злочину не цікавляться і не мають ніякого уявлення про релігію, відносяться до неї байдуже, або ж взагалі вважають себе атеїстами. Тобто вони не сприймають це як втручання до душі померлого через місце його захоронення і не розглядають це як гріх або ж, елементарно, дії, що тягнуть за собою негативні наслідки. Окрім того, злочини часто вчиняються у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або під впливом інших одурманюючих речовин. У такому стані злочинець мало стурбований характером вчинених дій та керується тільки питанням вигоди та загального кінцевого результату.

Отже, скоєння злочинів за ст. 297 КК України може свідчити про фактичну деморалізацію суспільства, яка активно відображається в діях злочинців. Найчастіше наруга над могилою вчиняється з корисливих мотивів та отримання мінімальної вигоди. Суб'єкти таких злочинів ймовірно до цього відбували покарання за подібні злочини, не мають стабільного джерела доходу або ж мають залежність від алкоголю, наркотичних речовин або ж інших одурманюючих речовин. Об'єктом їх дій є не стільки місце поховання в загальноприйнятому значенні, скільки його матеріальне наповнення на наявність речей з чорних або кольорових металів, залізобетонні вироби тощо. До іншого типу суб'єктів цього злочину відносяться переважно підлітки з хуліганських мотивів, через свої релігійні, расові або політичні переконання або ж з метою проведення ритуальних дій, обрядів, які пов'язані саме з наругою над могилою. У таких випадках злочини скоюються переважно групами осіб, часто в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. Варто зазначити, що у випадку з хуліганськими мотивами – дії мають більш ситуативний характер, частіше ніяк не сплановані раніше. А от стосовно проведення обрядів та інших дій пов'язаних з наругою над могилою – тут має місце спланованість та підбір місця вчинення злочину.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III //

Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

2. Офіс генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 30.03.2020).

3. Добросок А. Expressions and ways to commit vandalism: concept, ratio and classification. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. №2. С. 75–82.

4. Петерімова О. Р. Наруга над могилою: кримінологічний аналіз та шляхи подолання проблеми. *Молодий вчений*. 2018. №12 (64). С. 516–518.

5. На Харківщині затримали чоловіка за наругу над могилами. UNN. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1847591-na-kharkivschini-zatrimali-cholovika-za-narugu-nad-mogilami> (дата звернення: 30.03.2020).

6. Сафонов Д. А. Криміналістична характеристика наруги над могилою. *Право і Безпека*. 2009. №4. С.130–134.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Білик Г. В.

*Студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Янішевська К. Д.

*к. ю. н., доцент, ст.викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

На сьогодні, питання захисту прав інтелектуальної власності залишається актуальним. Адже розвиток науки, техніки, культури та мистецтва породжує нові досягнення, а тому регулювання взаємодії з ними, визначення їх правового статусу та права власності є важливим етапом функціонування правового соціуму, який забезпечений правовими нормами захисту прав та свобод, а також надання окремим визначеним суб'єктам певних обов'язків.

Захист прав суб'єктів інтелектуальної власності полягає в дотриманні передбачених законодавством заходів з їх визначення, припиненні їх порушення та в застосування до їх порушників нормативно визначених санкцій шляхом притягнення до юридичної відповідальності. Так, важливе місце в правовій системі посідає певний механізм регулювання даних відносин, суть якого полягає в тому, щоб шляхом застосування визначених державою засобів примусу захистити права суб'єктів, які їм належать на законодавчому рівні.

Важливою складовою права інтелектуальної власності є визначення її об'єктів. Так, науковець О.Чернобай, дослідивши дане питання у чинних нормах вітчизняного та